

Yoska

R A P O R T O R G A N I Z A C Y J N Y

Ekspozytury za m-c listopad 1941 r.

I. Schemat organizacyjny.

1/ Centrala Ekspozytury - skład i podział;

a/ Wydział studjów pod bezpośrednim kierownictwem Szefa

Ekspozytury z podziałem na następujące referaty :

- Referat Wschodni-Bałtycki - kierownik Prof. Jędrzejewski Klemens, referent Dr. Lichtensztul Józef
- Referat ogólnoprasowy - Dr. Bodeński Lesław / sprawy prasowe, amerykańskie, ponadto tymczasowo sprawy pldn.-amerykańskie /
- Referat niemiecki - Tępa Jerzy.

Ponadto w charakterze djetarjuszy funkcjonują :

- Referent spraw polskich - Dr.Pawliszak Franciszek
- " " czeskich - Dębowski Karol

Tłumaczenia prasy litewskiej załatwia p.Lowczyk Anna.

b/ Wydział wywiadowczy wskutek braku oficera wywiadowczego

- sprawy te bezpośrednio załatwia Szef Ekspozytury, używając w bezpośrednich wypadkach do pomocy Por. J.Piotrowskiego, o ile przebywa przy Centrali Ekspozytury i p.St, Szawika - ponadto pp. Jędrzejewskiego, Lichtensztula i Tępę, w zakresie zbliżonym do ich funkcji referenckich w Wydziale Studjów. Współpracę z Amerykanami i Anglikami załatwia bezpośrednio Szef Ekspozytury.

c/ Wydział administracyjny , szyfrów i kasowy - kierownik Stanisław Sławik

Personel kanc. : Scheunert Helena, Tepowa Janina, Dobek Leonarda, Talmontowa Zofja.

Wszystkie życiorysy personelu Centrali Ekspozytury zostały przekazane do Centrali przez Szefa Wydz. Wyw. mjr. J. Żychonia

2/ Placówki. -

Placówka Nr. 1-Pittsburg. Kierownik - Żarski Mieczysław, /pseud. Peowiak/. Życiorys przekazany do Centrali.

Placówka umieszczona przy Konsulacie Gen. w Pittsburgu. Ze względu na to, iż duża ilość funkcji służbowych Peowiaka utrudniała mu pracę w terenie, za zgodą Konsula Gen. Dr. Sztarka, został zaangażowany Dr. Kasprzak Jan, który załatwia w Konsulacie sprawy prowadzone do tej pory przez Peowiaka oraz jest wprowadzany przez tegoż w teren, by mógł po Peowiaku objąć placówkę, o ile tenże przeniósłby się do Detroit. W związku z tym, iż Peowiak prowadził referat ukraiński dla wszystkich placówek w St. Zjednoczonych, siłą faktu Placówka Nr. 1 jest z arazem drugim referatem studjów ukraińskich Ekspozytury.

Podplacówka Nr. 1 a-Detroit. Rudziński Marian, /pseud. Iberall, życiorys w załączeniu.

Iberall może tylko częściowo przeprowadzać obserwację terenu bowiem praca zawodowa pochłania mu większość dnia. Uplasowany został na razie, jako osoba zaufana i dla zadań doraźnych. Dążeniem Ekspozytury jest by w

Detroit utworzona została agencja konsularna z ramienia Gen. Konsulatu w Pittsburghu, której kierownikiem zostałby Peowiak. Część kosztów agencji ponosiłaby Ekspozytura . Gen. Konsul Dr. Sztark ma postawić w bieżącym miesiącu odpowiedni wniosek. Narazie Ambasador ustosunkowany do tej sprawy negatywnie.

Placówka Nr. 2-Buffalo. Ojciec Marian Wójcik, /pseud. Ojciec/
- 199, Clark Street, Buffalo, N.Y.

Jak dotychczas praca Ojca ograniczała się tylko do spraw ogólnie informacyjnych. Ponadto stale okazywana pomoc 6. Justynowi Figasowi w radiowej pracy religijno - propagandowej / t.zw. godzina Różańcowa / oraz zaangażowanie się w sprawy polityczne wyklucza, by Ojciec mógł wszechstronnie pracować. Zamierzeniem Ekspozytry jest uplasowanie w Buffalo eksponenta, opłacanego przez Ekspozyturę, któryby przejął placówkę i wykorzystywał stosunki i znajomości Ojca oraz jego informacje. Osoba kandydata i "pokrywka" w poszukiwaniu. Plac

Placówka Nr. 3-New-York. Rathaus Rudolf, /pseud. Eugeniusz/ i Tarnowski Antoni, /pseud. Tomasz/.

Obaj prowadzą audycje radiowe nadawane na Polskę przez rozgłośnię WRUL oraz audycje polskie na St. Zjednoczone przez rozgłośnię W.H.O.N. Lokal biurowy odnajmowany od GAL'u - 30 Pearl Street, New York City.

Dla spraw radiowych zatrudniają następujący personel:
Tadeusz Strzetelski, b. pracownik Polskiego Radia oraz sekretarka, p. Janina Rabcewicz.

Placówka pomyślana była początkowo tak jako placówka informacyjna / zwłaszcza w zakresie kontaktów politycznych/, jak również dla wykonywania wszelkich zadań bieżących na terenie New Yorku. Z uwagi jednak, iż audycje radiowe pochłaniają Eugeniuszowi i Tomaszowi b. dużo czasu zadania wykonywane były dość niedbale oraz bardzo późno. Ponadto z uwagi na pewnego rodzaju zaangażowanie się Eugeniusza w sanacyjną robotę anty-rządową, wreszcie z uwagi na duże koszty utrzymania placówki bez możliwości większych efektów pracy, zamierzam od 1.I względnie 1.II. 1942 ustawić tak stosunek do placówki Nr. 3, by ograniczyć zakres pracy tylko do możliwości faktycznych, nie dawać zadań doraźnych, które placówka wykonuje słabo oraz opłacać / poza niezbędnymi wydatkami administracyjnymi / jedynie faktyczne koszty prac dla Ekspozytury.

Placówka Nr. 4-New-York. Antoni Miłkowski, /pseud.Habdank/-
życiorys w załączeniu, zał.nr.3.

Placówka przeznaczona do obserwacji i studium zagadnień handlowych, przemysłowych i żeglugowych, związanych z penetracją i działalnością Osi w stanach Półn.-wschodnich.

Pokrywka - firma Traders Ltd. , 280 Madison Ave., New York City. Wspólnik - hr.Englebert de Fernelmont / Belgijczyk /.

Niestety praca placówki w ciągu października i listopada br. wykazała iż możliwości Habdanka są b.niewielkie, zaś wymagania finansowe b.znaczne /żądania szły początkowo do 800 dolarów mies. /. Okazało się iż Habdank, który był dawniej pupilem tutejszych przedstawicielstw oficjalnych w St. Zjednoczonych, nie posiada mimo pięcioletniego

sprawowania funkcji dyrektora Izby Polsko - Amerykańskiej ani znajomości zagadnień ani też stosunków w sferach amerykańskich, któreby mu umożliwiły zbieranie informacji drogą bezpośrednich kontaktów. Wobec zapowiadających się innych możliwości personalnych, zamierzam używać go do zadań doraźnych, do których ma pociąg / KW /, a pracę przewidywaną dla placówki przekazać komu innemu, przy równoczesnym zmniejszeniu kosztów.

Placówka Nr. 5-New-York. Por. Krosnowski Zygmunt, /pseud. Tabasz/,
pokrywka - firma Tabasza - Polish Trading Co. 14 W.42 str. N-Y.

Placówka przewidywana była jako referat Ekspozytury przepracowujący zagadnienia Dalekiego Wschodu i kierujący placówkami na Dalekim Wschodzie oraz dla zadań doraźnych w zakresie gospodarczych i żeglugowych spraw w New Yorku.

Wobec wybuchu wojny amerykańsko japońskiej, ten dział pracy odpada; otwierają się jednak możliwości pracy placówki na Płdn. Amerykę, gdzie Tabasz ma swych agentów handlowych, w tej sprawie złożę po przestudjowaniu tego zagadnienia meldunek z wnioskami.

U Tabasza praktykował do końca listopada b.r. kpt. w. st. sp. Seimer Artur, pseudonim Siwek, który był przeznaczony do San Francisco. Wobec faktu, iż ustanowienie Konsulatu w San Francisco przeciąga się oraz wobec zakończenia praktyki Tabasz wziął Siwka jako kontraktowego urzędnika / pół-dniówki /. Drugie pół dnia Siwek poświęca na doraźne zadania dla Ekspozytury.

Dane pers. Siwka posiada Centrala.

Placówka Nr. 6-Washington. Por. Piotrowski Jerzy, /Peters/.

W sprawie tej placówki złożyłem szczegółowy meldunek za liczbą 273/41 z dnia 24.XI.1941.

Placówka Nr. 7-Chicago.

Wobec odmowy ze strony Bojanowskiego / projektowanego początkowo / i wobec przesunięcia się terminu wyjazdu do Chicago, na który trzeba by poświęcić przynajmniej 10 - 14 dni, organizacja placówki nie została definitywnie ukończona; kandydaci są wytypowani.

Placówka Nr. 8-Washington. Rafał Łępkowski, /pseud. Dąbrowski-życiorys w załączeniu, zał. 4./1336, 19 Str.N.W. Washington D.C.

Zamierzone uplasowanie Dąbrowskiego, jako pracownika Biura Inf. Fundacji Puławskiego. Zakres Biura Inf. - załączniki 5 i 6 .

Na kierownika Biura przewidywany dziennikarz amerykański Karig, polskiego pochodzenia / nie umiejący jednak po polsku /, piszący do szeregu poważnych pism amerykańskich; dziekan korespondentów washingtonskich.

Ponieważ organizacja tego biura przeciąga się, Dąbrowski / który zajmuje się akwizycją ubezpieczeniową / otrzymuje drobniejsze zadania i oświetla sporadycznie sytuację w Washingtonie.

Mimo iż organizacja biura nie wróży większych nadziei, utrzymuję nadal Dąbrowskiego, na wypadek gdyby Peters opuścił Washington.

Placówka Nr. 9 -Buenos Aires. Ppłk. Stefan Fabiszewski, /pseud. nie ustalony/. Buenos Aires, Poselstwo Polskie. Ponadto, rtm. Hamuliński Stanisław w Rio de Janeiro, /pseud. nie ustalony/.

W sprawie tej placówki złożyłem szczegółowy meldunek za L.353/41 z dnia 7.XII.b.r.

II. Sieć Informatorów

Centrala Ekspozytury

- No 5001 Dr. fil. Czernow Wiktor b. prezes konstytuandy - działacz socjalistyczny, publicysta
- No 5002 Pusta Karol b. Minister Spraw Zagr. Estonji - nieurzędowy szef estońskich dyplomatów w krajach alianckich
- No 5003 Pakstas Kazimierz - prof. uniwersytetu w Los Angeles, działacz litewski, obóz katolicki, b. prof. Uniwersytetu w Kownie
- No 5004 Grinius Kazimierz - syn b. prezydenta, pułkownik armji litewskiej, b. attache milit. przy poselstwie litewskim w Londynie, członek centralnej organizacji litewskiej w St. Zjedn.
- No 5005 Grigoriew Nicefor - b. minister rządu Winniczenki, działacz ukraiński - obozu radykalno-demokratycznego, publicysta i prelegent
- No 5006 Margolin Arnold - działacz ukraiński i żydowski w r. 1918 delegat ukraiński w Londynie, adwokat w Washingtonie, publicysta
- No 5008 Dwojczenko-Markow Doktor, b. asystentka prof. Jorga w Bukareszcie profesorka slawistyki, autorka i publicystka
- No 5009 Manswetow Teodor - urzędnik biura wojskowego magistratu w N.Y. członek zarządu organizacji samopomocowych, b. działacz rewolucyjny na Syberji
- No 5010 Bogociusz Franciszek - prezes litewskiego Związku Narodowego
- No 5011 Laucka Józef - redaktor katolickiego ~~tygodnika~~ tygodnika "America" Brooklyn, członek litewskich organizacji centralnych.
- No 5014 Goldman Jakób - /Żyd gruziński/ jeden z czołowych działaczy gruzińsko - socjalistycznych
- No 5012 Janina Zielinska - nadana pismem 31/Estezet z 13.VIII.41. Janina wycofała się ze współpracy
- No 5007 Henryk Zielinski - nadany powyższem pismem Centrali
- No 5017 Kazembeg Aleksander - szczegółowe dane personalne w meldunku L.281/41 z dnia 25.XI.br.

Placówka No 1.

- No 5051 Rudzinski Marian - /pseudo - Iberal/ życiorys załączony pod 2.
- No 5053 Delinikajtis - dane pers. załącznik nr.7.
- No 5013 Pełypenko Aleksander - dane pers przekazano Centrali. Do tej pory nie zgłosił się ponownie. Zamierzam skłonić Amerykanów do wysiedlenia go do Kanady, by go tam internować wzgl. uzyskać internowanie go w St. Zjedn.

Placówka nr. 3.

Placówka dysponuje dość bogatą siecią informatorów, nie wykazuje ich jednakże jako informatorów, z numerami, gdyż są to kontakty dość dalekie i sporadyczne. Wykaz możliwości kontaktowych placówki - zał. 8.

Placówka nr. 8.

No 5015 Weintal Edward - dane pers w załączeniu - zał. nr. 9.

o o o

III. Opanowanie terenu.

Ekspozytura ma naogół opanowane informacyjnie : Nowy York / miasto i stan /, Washington, Pittsburgh, częściowo rejonu Buffalo i Detroit. Posiada dość rozgałęzione kontakty w kołach rosyjskich, bałtyckich oraz płdn.słowiańskich / Pittsburgh i Detroit /. Zbiera dość pokaźne informacje ze środowisk polskich za wyjątkiem Chicago. Dostęp średni do środowisk ukraińskich / najlepszy Pittsburgh /. Dostęp do sieci towarzyskich w New Yorku i Washingtonie dość dobry. Bardzo słaby dostęp do kół niemieckich.

IV. Współpraca z Amerykanami.

Przedstawiona szczegółowa za miesiąc listopad w meldunku l.dz. 339 / 41 z dnia 7.XII. 1941 r.

V. Zamierzenia.

Zamierzone na okres najbliższy ;

- a/ rozciągnięcie sieci na rejon Chicago i Milwaukee.
- b/ rozbudowa sieci w Połdn. Ameryce.
- c/ zorganizowanie dwóch placówek w New Yorku :
 - jedna dla potrzeb doraźnych i KW,
 - druga dla spraw gospodarczo przemysłowych i żeglugi.
- d/ rozbudowa sieci w rejonach Detroit, Cleveland i Buffalo.
- e/ zainstalowanie własnej radiostacji
- f/ Jeśli idzie o przygotowania do roboty anty- dywersyjnej to prowadzone one są stale tak pod względem personalnym jak i też merytorycznym. Konieczną jest jednak decyzja Centrali względnie Min.Spraw Wewn. , komu pracą ma być

w przyszłości powierzona. Przygotowanie wskutek braku ostatecznej decyzji są robione właściwie w próżni i siłą faktu bez większego zapału.

VI. Trudności.

Za największe trudności uważać należy :

- a/ brak oficera wyw. i kontr - wyw.
- b/ trudności wizowe tak dla przewidywanych z zewnątrz oficerów, jak też i dla personelu Ekspozytury, którym wiza będzie się wkrótce kończyć.
- c/ trudności komunikacyjne z Ameryką Płdn.

SZEF EKSPozyTURy :

/ Sadwik /